

ANKARAD, 2020; 1(1): 281-288	ankaradergisi06@gmail.com
e-ISSN: 2717-9052	DOI:

YASEMİN DEMİRCAN, LEVENT KAYAPINAR & AYŞE KAYAPINAR, *Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II.Cilt, Ankara 2020, I.Cilt XXI + 232, II.Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.

Ersin Özden ATEŞ

Akdeniz’de yapılan ticaret ve bu ticaretin korunması veya el değiştirmesi için yaşanan mücadelelerde pek çok devlet gibi Osmanlılar da yoğun bir çaba sarf etmişti. Özellikle Ege’de bulunan kiklad adaları Levant’tan gelen gemiler için önemli bir ikmal merkeziydi. Bu adalarda yüzyıllar boyunca süren Roma hakimiyeti Arap saldırılarıyla yorulsa da hiçbir yoğun saldırı 1204 yılında Kostantinopolis’in yağması kadar etkilememiştir. Doge Dondalo’nun bir akrabası olan Marco Sanudo tarafından ele geçirilen adalar da bu tarihlerden itibaren bir Latin hakimiyeti başlamıştı. Nakşa merkezli bu yeni hakimiyet Osmanlı’nın büyük amirali Barbaros Hayreddin Paşa tarafından yarı yarıya sekteye uğrattılmış ilerleyen yıllarda ise bu önemli Kiklad Adaları Osmanlı hakimiyetine tedricen alınmıştır.

İşte tam bu noktada literatüre eklenen *Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar* eseri bu alana yeni bir bakış katmıştır. *Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar* Türk Tarih Kurumu Yayınları’ndan 2020 yılında basılıp yayınlanmıştır. İki ciltten oluşan bu mühim eser 28x20 ebatlarındadır. Eserin müellifleri Yasemin Demircan, Levent Kayapınar ve Ayşe Kayapınar’dır⁶⁰¹. İlk ciltte söz konusu 6 adanın tarihsel, ekonomik ve toplumsal durumlarıyla ilgili bölümler yer almaktadır. İkinci ciltte ise TT 800 no’lu tapu tahrir defterinin transkripsiyonu yapılmıştır. Eserin başında bir müşterek giriş yazılmıştır. Oldukça önemli olan bu girişte belirtildiği üzere esas alınan ana kaynak TT 800 no’lu tapu tahrir defteri kullanılmıştır. Bu mühim Osmanlı devlet geleneği sayesinde oluşan ana kaynakta Kiklad Adaları özelinde nüfus ve ekonomi bilgileri

⁶⁰¹ Müellifler: Prof. Dr. Yasemin Demircan - Gazi Üniversitesi, Prof. Dr Levent Kayapınar - Ankara Üniversitesi, Prof. Dr. Ayşe Kayapınar- Milli Savunma Üniversitesi’nde görev almaktadırlar.

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

bulunmaktadır. Bu kaynağın değerlendirilmesiyle beraber Bahr-i Sefid bölgesinde Osmanlıların hakimiyeti ve yaptıklarıyla ilgili tarihe önemli bir katkı sağlandığı ise aşikardır. Son yıllarda artan korsanlık ve denizcilik çalışmalarına katkısı açısından bahsettiğimiz eser çok önemli bir konuyu derince aydınlatmıştır. İlk ciltte Nakşa, Para, Santorini, Değirmenlik, Andra ve Şıra adaları hakkında çok kapsamlı bilgi bulunmaktadır.

Bunlardan Nakşa ve Para adaları Yasemin Demircan tarafından yazılmıştır. Demircan daha önce de yaptığı çalışmalarda Ege’de ki çeşitli adalarla ilgilenmiştir. Limni adası üzerine yazdığı kitabı ise onun bu çalışma yapılırken katmış olduklarının bir göstergesidir. Zira mezkur eseri ve Ege Denizi’nde ki diğer adaları da çok kez makale ve kitap yoluyla yayınlamıştır. Kikladlardaki Santorini ve Değirmenlik adalarını Levent Kayapınar yazmıştır. Kendisi Yunanca bilmesinin yanı sıra önceki çalışmalarında Yunanistan’da Osmanlı hakimiyeti üzerine yaptığı çalışmaları bulunmaktadır. Kikladlar konusuna aşına olan müellif, eser de bugün çok bilinen turistik bir yer olan Santorini ve Değirmenlik Adası’nın tahlilini yapmıştır. Ayşe Kayapınar ise Balkanlar ile ilgili mühim çalışmalar yapmış birçok farklı dil bilen bir tarihçidir. Kayapınar ise ilk ciltte bulunan Andra ve Şıra adalarının Osmanlı hakimiyetinde bulunduğu süreci ve öncesini tahlil etmiş ve okuyuculara aktarmıştır.⁶⁰²

282

Eserde klasik bir tahrir transkripsiyonu yapılmamıştır. Aksine bahsedilen bu mühim adalar takımı gelen seyyahların anlatıları ve tahrir sayesinde ele geçen veriler ışığında oluşturulan birçok tablo, grafik ile zenginleştirilmiştir. . Lakin eserin bu teknik ayrıntılarının detayına inmeden önce biraz Kikladlardan bahsetmekte fayda var. Kikladlar Ege Denizinde bulunan Yunan kıyılarına daha yakın bulunan bir konumda yer almaktaydı. Ege’de bulunan adalar açısından bakıldığında üzerinde çok daha mühim aksiyonlar yaşanmıştı.

Kikladlar’da ilk yerleşimler Trakyalılara aitti. Daha sonra Girit, Teselya ve İyonyalıların bölgeye göç etmiştir⁶⁰³. M.Ö 5. Yüzyılda kısa süreli bir Pers hakimiyetinin hemen ardından adalar Antik Yunan’ın Pers saldırılarına karşı oluşturduğu Delos Birliği içerisinde yer almıştır. Yapılan ilk

---

⁶⁰² Kikladlar ismi dairesel anlamına gelen ‘‘Kiklad’’ (Cyclades, Siklad) ismiyle anılmaktadır. Kiklad Takımadaları 100’ü aşkın irili ufaklı adadan oluşmaktadır. XVII. yüzyılda bu adalardan 19’u meskun haldedir. XVIII. Yüzyılda Kikladlar’ın nüfusu 50.000-60.000 kişi olarak tahmin edilmektedir. Yasemin Demircan. Levent Kayapınar. , Ayşe Kayapınar (Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar Ankara 2020)

⁶⁰³ Demircan-Kayapınar-Kayapınar (a.g.e) s. 18

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 – 17 – 4452 – 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

görüşmelerin Delos Adası'nda olması ise birliğe bu adı vermiştir. Uzun süren bu çekişmelerden sonra adalarda Roma hakimiyeti başlamıştı. Roma İmparatorluğu'nun dağılmasıyla beraber bölge Doğu Roma'da kalmıştır. M.S 10.yüzyıl başlarından Arapların Girit ele geçirmesiyle Kikladlar adalarına da akınlar yapılmış ve kısa bir süre buradan haraç alınmıştı⁶⁰⁴. Bu kısa sürenin hemen ardından Bizans hakimiyeti tekrar başlamıştır. 1204 yılına gelindiğinde ise adalar hali hazırda Venedikli tüccarlar için bir üst konumundaydı. 1204 yılında İstanbul üzerine çevrilen IV. Haçlı Seferi sırasında adadaki asker bu harekate katılmış ada boş kalmıştır. Zaten Levant ticaretinde önemli bir ikmal noktası niteliği taşıyan Kikladlar, Venedikli Doge Enrico Dandolo'nun bir akrabası olan Marco Sanudo tarafından 1204 yılında Marco Sanudo bazı yakınlarıyla beraber Kiklad adalarında bir devlet kurma teşebbüsü başlatmıştı. 1207 yılında bu amacına ulaşan Sanudo, Nakşa merkez olmak üzere Venedik Cumhuriyeti ile yakın dirsek teması olan bir yapı inşa etmiştir. Onunla buraya yerleşen bazı yakınları da çevre adalarda yerel yöneticilikler yapmaya başladılar. Andra ve diğer adalarda feodal kale yapıları ve bu duruma uygun bir toplumsal yapı oluşmaya başladı⁶⁰⁵. Bu yeni hakimler Latin ve Katolik yerel halk ise Rum ve Ortodoks'tu. Bu uyuşmazlık her ne kadar zor durumlar yaşatsa da adalar büyük Türk amirali Barbaros Hayreddin Paşa dönemine kadar ve hatta sonrasında Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı olmak suretiyle bu Latin feodal beylerine bağlılardı.

283

Kikladlar'da yeni kurulan Nakşa Dükalığı/Archipelago Dükalığı üzerinde 13.yy boyunca Achae, Napoli, Bizans ve Venedik hak iddia etti. Tüm bunlara rağmen Sanudolar 1383 yılına kadar yöneten hanedan olarak başta kaldı⁶⁰⁶. Bu tarihten itibaren hakimiyet Melos adasının lordu olan Crispilere geçti⁶⁰⁷. Crispiler döneminde Nakşa Dükalığı Venedik etkisini son raddede hissetti. Özellikle Osmanlıların Ege Denizi'nde

⁶⁰⁴ 904-910 yılları arasından Nakşa ve diğer adaların yöneticileri Girit Arap Emirliğine vergi vermiştir. (Demircan- a.g.e s. 18)

⁶⁰⁵ W.A Hurlley ‘‘ A Short History of Greece: From Early Times to 1964 ‘‘, s.64, Cambridge University Press, Cambridge 1968

⁶⁰⁶ Hurlley, (a.g.e) s. 64

⁶⁰⁷ Giovanni Sanudo tek çocuğu olan kızı Fiorenza Eğriboz senyörü Giovanni Della Carcerio ile evlenmişti. 1371 yılında bu çiftin erkek çocuğu Nikola Nakşa Dük'ü oldu. Lakin 1383 yılında Giovanni Sanudo 'nun kardeşi Marco'nun kızıyla evli olan Francesco Crispo evliliğine dayanarak hak iddia etti. 1383 yılında Della Carcerio'lar Crispo tarafından öldürülerek tek meşru hak sahibi oldu. (Tournefort Seyahatnamesi , ed. Stefanos Yerasimos Kitap Yayınevi, s.128)

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

etkinleşmeleriyle beraber Crispolar'ın Venedik devleti ve imkanlarını adaya çekmesinde önemli bir etken olmuştur. Kikladlar'ın Levant ticareti için önemli bir ikmal merkezi olması da Venedik Cumhuriyeti'nin dikkatine şayandı. Fakat bu Venedik etkisinin artışı Türk akınlarını durduramadı. 1537 yılında Kanuni döneminde İtalya'ya yapılması planlanan sefer öncesi Barbaros Hayrettin Paşa vasıtasıyla Kikladlar Osmanlı hakimiyetini tanımıştır.

1537-1566 yılları arasında yerel yöneticiler vergi vermek kaydıyla bölgedeki hakimiyetlerine devam etmişti. 1566'da II. Selim'in gözde adamlarından Yasef Nasi tarafından idare edilmeye başlandı. 1579 yılına gelindiğinde ise bölge Osmanlı İmparatorluğu'na tamamen katıldı. Bu şekilde bakıldığında Osmanlıların geç dönemde klasik dönem başlarında uyguladığı fetih metodunu yüksek oranda uyguladığı yerlerden biridir. Osmanlıların Akdeniz siyasetindeki etkinliklerini biraz daha arttıran bu yeni fetih sayesinde hem Venedik'in Doğu'daki ticari noktalarından biri düşmüş hem de Osmanlıların hakimiyeti artmıştır.

Doğu Akdeniz'de hakimiyetini tamamlamak isteyen Osmanlılar Girit adasına sefere çıkmalarıyla beraber bölge bir çatışma alanına döndü. Venedikli korsanlar Kikladlar'a yağma hareketine başlamıştı. Hatta bir saldırıda Osmanlı İmparatorluğuna bağlı devlet görevlileri esir düşmüşlerdi⁶⁰⁸. 1669 yılında Girit'in tamamen Osmanlı idaresine girmesiyle beraber Kikladlar ve Ege Deniz'inde çatışmalara dinmiştir. 1768-1774 Rus Harbi döneminde Baltık Denizin'den gelen Rus Donanması Kikladlar'da bulunan Para adasını üs olarak kullanmış ve savaş sonunda yapılan Küçük Kaynarca Antlaşması ile bölge tekrar Osmanlılara geçmiştir⁶⁰⁹. Yunan isyanına iştirak etmeyen ada halkı 1829 yılında yapılan anlaşma ile Yunanistan'a bırakılmıştır⁶¹⁰.

Eser tüm bu detayları bize vermektedir. Adadaki ilk geniş kapsamlı sayımını 1669-1670 yılları arasında yapan Osmanlı Devleti Kikladlar'daki etkinliğini arttırmayı planlamaktaydı. Özellikle II. Ciltte bulunan TT 800 nolu tapu tahrir defteri transkripsiyonunda elde edilen verilerin ışığında oluşturulan tablo ve grafiklerle bu durum çokça desteklenmiştir. Eserde toplamda 42 adet tablo ve 34 adet grafik bulunmaktadır. Bunlar I. Ciltte yer alıp tablolardan 16 adeti Nakşa Adası verilerinden, 7'si Para Adası verilerinden, 4'ü Santorini Adası, 1'i Değirmenlik Adası, yine 7'si Andra

⁶⁰⁸ Demircan , (a.g.e) s. 23

⁶⁰⁹ Demircan (a.g.e) s.23

⁶¹⁰ Demircan (a.g.e) s.23

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 – 17 – 4452 – 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

adası verilerinden ve 6'sı Şira Adası verilerinden oluşturulmuştur. Grafiklerden de 6'sı Nakşa, 3'ü Para, 18'i Santorini, 1'i Değirmenlik, 3'ü Andra ve yine son 3'ü Şira adası verilerinden müteşekkildir. Ayrıca I. Ciltte bunlara ek 3 farklı harita bulunmaktadır. Tüm bu grafik ve tablolarla 1670 yılında Kiklad Adaları bünyesinde bulunan nüfus, ibadethaneler, ibadethanelere bağlı arazi ve buralarda görev alan keşişler ve patrikler, tarım topraklarının kullanımı gösterilmiştir. Ayrıca adaların önemli besin kaynağı olan incir ve zeytin vb ağaçların istatistiksel verisi dağlık bölgelerde bulunan toprağın dağılımı dağlık bölgelerdeki ürünler üzerine tasarruf eden halk ve ortak olanların sayısal verisine yer verilmiştir. Kiklad Adaları'ndan alınan vergi kalemlerine (öşür, ispençe, tapu resmi, bostan resmi, bad-i heva vergileri) ve değirmenlerin istatistiksel verileri bu transkripsiyon sayesinde ortaya çıkmış ve müellifler tarafından dikkat çekici bir şekilde eserde yerini almıştır. Özellikle Santorini Adası'nda bulunan 15 köy'ün vergi gelirleri bize 17. yy sonlarında oldukça yoğun deniz trafiğine sahip bir bölgenin iktisadi yapısı üzerinde fikir yürütmemizi sağlamaktadır. Müellifler yazımını yaptıkları adaların kronolojik tarihini, demografik yapısını, ticari yaşamını, vergi gelir giderlerini, ticari ve zirai faaliyetleri yürütenleri, din adamları ve ibadethaneleri aktarmışlardır.

Eserde müellifler yukarıda değinmiş olduğumuz Osmanlı Devleti'nin Kiklad Adaları'nda yaptığı ilk geniş kapsamlı sayımını (1670 yılı) odak noktasına almış olmasına rağmen Osmanlı öncesi dönemi, Osmanlı hakimiyetini tanımış ecnebi yöneticiler tarafından Kikladlar'ın idaresini de anlatmışlardır. Bahr-i Sefid Sancağına bağlı adalar Nakşa, Para Değirmenlik ve Şira Livalarına ayrılmışlardır. Yine bu mezbur adaların anlatımı bazı yöntemlerle ilgi çekici ve yeni tarih anlayışına da uygun olarak zenginleştirilmiştir. Eserde müellifler kuru bir siyasi yaşam manzarası çizmek değil Andre Thevet, Jean de Thevenot, Joseph de Tournefort gibi adaların tamamını gezmiş seyyahların yazımlarıyla zenginleştirilmiş bir anlatım yolu kullanmışlardır⁶¹¹.

Önemli bir diğer husus ise adanın demografik yapısı ile ilgili tespitlerdir. Adaların demografik yapısı eserde transkripsiyonu yapılan 1670 tarihli tahrir esas alınarak açıklığa kavuşturulmuştur. Rum, Latin (Efrenç) oldukça az Müslüman ve Yahudi nüfusu demografik yapıyı oluşturmaktadır. Kiklad adalarında yapılan tahririn transkripsiyon edilmiş

⁶¹¹ Joseph de Tournefort: Fransız Doğa Bilimci ve Seyyah, 18.yy başında Osmanlı İmparatorluğu'nda geziler yapmış özellikle Kikladlar, İstanbul ve Doğu Anadolu'da bulunmuştur.

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

hali olan II. Ciltte Bizans İmparatorluğu'nda kalma tanıdık hanedan isimlerine rastlamaktayız. Paleologos, Laskarid, Komninos, Angelos gibi önemli Rum kökenli hanedanların yanı sıra önemli Latin aristokrat ailelerinin soy isimlerini de görmekteyiz. Özellikle Kikladlar'ın Osmanlı Devleti öncesi hakimleri olan Latinlerde Osmanlı hakimiyeti süresince statükolarını (status quo ⁶¹²) korumayı başarmışlardır. Toprak ve arazilerden vergi toplama işlemi Osmanlı Devleti tarafından bu kesime verilmeye devam etmiştir. Yine Latin ve Rum aristokrat ailelerin Kiklad Adaları'ndaki varlığı ve tarih içerisinde devam eden yaşamları araştırmacılar için önemli bir kaynak olabilir. Ortak yaşam anlayışının da önemli bir örneği olan adaların bu yapısı eserde anlatılmıştır.

17.yüzyıl boyunca Kikladlar'da yoğun bir Cizvit hareketlenmesi de bulunmaktadır. Cizvitler dışında Katolik tarikatlarından olan Fransiskanların Kiklad Adaları'nda etkin olduğunu (Cizvitler kadar olmasa da) eserde görmekteyiz. Tüm bunların yanı sıra Papa'nın atadığı bir Latin başpiskoposu ve İstanbul'dan atanan bir Rum metropoliti bulunmaktadır. Bu noktada adalar genelinde hissedilir bir Latin hakimiyeti hem toplumsal hem dini yaşam içerisinde hem de siyasal bünyede varlığını eserin ortaya koyduğu bilgilerden dolayı görebilmekteyiz. Bu bağlamda Cizvit tarikatının faaliyetlerini araştırmaya yönelecek araştırmacılar için de mezbur eserden faydalanmak isteyecekleri çok fazla içerik ve veri bulunmaktadır. Yine bu hususta adada yaşanan ortak yaşam anlayışı ve pratiği iktisadi yapıda da etkindir. Adalar ekseriyetle ekonomik faaliyetler bakımından tarım ve hayvancılık üzerinden yürümektedir. Zaman zaman ekilen ürün tipi değişim göstermektedir. Genellikle ihraç edilen ürünler ise zeytin ve üzüm olduğunu eserde bulabilmekteyiz. Adalar sürekli olarak bahsettiğimiz şekilde önemli bir ikmal merkezi olmasından dolayı yoğun bir deniz trafiği ve bunun getirisi olarak yoğun bir ticarete de ev sahipliği yapmaktaydı.

Eserde ihtimam gösterilerek müellifler tarafından neşredilen küçük gözüken fakat önemli bir husus ise ölçü birimleri hususudur. Tahrir yapılan bölgede kullanılan ölçü birimleri dönüşüm yapılmak yerine bölgesel dil üzerinden kaydedilmektedir. Örneğin Kiklad Adaları'nda pinaki ve muzur birimleri kullanılmış. II. ciltte transkripsiyonu yapılmış TT 800 no'lu tapu tahririnde de bu birimler kullanılarak değerlendirmeler yapılmıştır. Pinaki ve muzur ölçü birimleri tahrirde hem ağırlık hem de alan ölçü birimi olarak

---

⁶¹² Status quo: Önceden beri süregelen veya var olan, bir önceki veya şimdiki mevcut durum

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

kullanıldığını yine eserden öğrenmekteyiz. Eserin ortaya koymuş olduğu bu durum tahriri yapanların yerel halkla olan bağlantısını sorgulatmaktadır. Ayrıca yine eser bize Osmanlı memurlarının bir bölgeye yaptıkları tahrirde merkezîyetçi anlayışı her noktada göstermediğini ve sadece bu tahrir ile yapılanın hazinenin bölgeden talep edebileceği maksimum vergi gelirini ve yine bölgenin ekonomik kapasitesini tespit ettirebilmektedir. Burada yapılan tahrirle merkezin tahrir yapılan yöre ile ilgilendiği de gösterilmektedir. Fakat bu yörenin ölçü birimlerinin kullanılması merkezi idarenin merkezîyetçi anlayış kavramının yerel uygulamalara dikkat etmesine mani olmadığını göstermektedir.

Tahrir sayesinde müellifler her türlü yerleşim yerinde bulunan nüfusu tahmin edebilmektedir. Bu verileri okurlarla paylaşan müellifler köy ve mahallelerde kayıtlı hanelerden ulaşmaktadırlar. Adalarda merkezi yerleşim ve kasabalar dışında Nakşa'da 27, Para'da 6, Santorini'de 16, Değirmenlik Kalesi dışında 3 köy Değirmenlik Adası'nda, Andra'da 4 köy bulunmaktadır. Şıra Adası tek bir yerleşim yeri olarak düşünüldüğünden tahrirde bir karye (köy) ye rastlanmamaktadır. Tüm bu mahalle, merkez, köy ve kasabaların yanı sıra manastırlarda yaşayan din görevlisi nüfusu ve ödedikleri vergiler de eserde yer almıştır.

Sonuç olarak eserde Kikladlar'da uzun bir süre devam eden Osmanlı Hakimiyeti ve özellikle Girit'in Fethi sonrasında artan merkezi otorite davranışlarının en önemli fiillerinden olan tahrir uygulaması TT 800 no'lu tapu tahrir defterinin transkripsiyonu noktasında profesyonelce ortaya konmuştur. Bu noktada ortaya çıkan veriler ve müelliflerin tahlilleriyle oluşan eser mezbur adaların toplumsal, ekonomik ve siyasal yaşamını biz okurlara tanıtmış ve anlatmıştır. Adalardaki ihracat ve ithalat ürünleri, nüfusun yerleşim alanları ve hangi adalarda yoğunlaştığı, neden buralarda yoğunlaştığı gibi mühim sorular eserde kendine yer bulabilmektedir. Müelliflerin ortaya koyduğu bu eser ile beraber Ege ile ilgili literatür oldukça zenginleşmiştir. Bu zenginleşmenin en önemli adımı ise Osmanlı idaresinin adalar üzerinde yani karasal sınırla bağlı olmayan ve bu neden ile Müslüman nüfusun az kaldığı yerlerde izlediği siyaset ve politikaların anlaşılması üzerinde daha çok araştırma yapılabilmesi için yeni bir ortam yaratmasıdır. İmparatorluğu'nun karasal alanlarındaki aksiyonlarıyla farklı bir seyir izleyen Kikladlar'daki siyaseti yeniden Osmanlı İmparatorluğu'nun merkezi ama pragmatist bir yönetim anlayışı içerisinde olduğu eserle desteklenmiştir. Latin yöneticilerin Osmanlı döneminde de görevine bir süre "fetih metodu" gereği devam etmesi ve sonrasında da Latin aristokratların haklarının devamlılığı bize bunları göstermektedir.

Ateş. E. Ö. (2020). Yasemin Demircan, Levent Kayapınar & Ayşe Kayapınar, Osmanlı Dönemi Ege Adaları Tarihi Kikladlar, Türk Tarih Kurumu Yayınları, II. Cilt, Ankara 2020, I. Cilt XXI + 232, II. Cilt XIV + 555 + CD, ISBN: 978 - 975 - 17 - 4452 - 4.). ANKARAD, 1(1), 281-288.

Zaten Kapudan Paşa Eyaleti olarak bilinen Cezayir-i Bahri-i Sefid Eyaletine bağlı olan Kikladlar'da bahsettiğimiz pragmatik tavrın uygulanmasının nedeni eyaletin yöneticisi olan Osmanlı askeri görevlisi "Kapudan Paşa" görevinin sürekli hareket halinde olmasından kaynaklanabilir. Bu noktada eser bize böyle durumlarda İmparatorluğun aksiyonlarını göstermektedir. Bölgede ki vergi, nüfus ve tahkimat potansiyeli anlamak için yapılan 1670 seneli tahririn müellifler tarafından yapılan transkripsiyonu ve tahlili Osmanlı'da Korsanlık ve Deniz Tarihi konularına da çokça yardımcı bulunacaktır. Bugün hala Türkiye-Yunanistan arasında problemlerle dolu bir alan olan Ege Denizi hususunda yapılan araştırmalara da destek olacağı aşikârdır. Deniz tarihi, korsanlık, Osmanlı sosyal tarihi gibi önemli araştırma alanlarının yanı sıra Osmanlı tahrir geleneği, Osmanlı tedrici fetih siyaseti, Osmanlı pragmatikliği gibi önemli konularda araştırmacılar ve tarihçiler için faydalanabilme potansiyeli olan bir eser, bilim dünyasına kazandırılmıştır.